

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 115/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] zastúpeného [REDAKČIA], [REDAKČIA], advokátkou, [REDAKČIA] [REDAKČIA] proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 13 Er 383/2016 o návrhu na zastavenie exekúcie takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Zámky v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 13 Er 383/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nové Zámky **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Er 383/2016 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Nové Zámky **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nové Zámky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. januára 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Er 383/2016 o návrhu na zastavenie exekúcie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je v napadnutom konaní pôvodne o vymoženie 1 700 eur v postavení povinného. Podaním zo 4. januára 2017 reagoval na výzvu okresného súdu, či jeho skoršie podanie v predmetnej veci má považovať za návrh na zastavenie exekúcie, námietky proti exekúcii alebo len za stanovisko, tak, že navrhol, aby z dôvodov uvedených v podaní súd exekúciu zastavil.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že napadnuté konanie okresného súdu je zjavne nesústreďené, neefektívne a je možné ho označiť za konanie so zbytočnými priet'ahmi, keďže od roku 2017 až do podania sťažnosti o jeho návrhu na zastavenie exekúcie nerozhodol aj napriek viacerým urgenciám.

4. Podľa sťažovateľa predmetnú vec nemožno hodnotiť po právnej ani faktickej stránke ako zložitú a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti okresného súdu. Samotná neprimeraná dĺžka rozhodovania súdu prvej inštancie o jeho návrhu na zastavenie exekúcie nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, ale nečinnosťou súdu.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že napadnutým postupom okresného súdu boli porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov, priznal mu primerané finančne zadost'učinenie a náhradu trov konania.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 115/2021-11 z 18. marca 2021 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

8. Predsedníčka okresného súdu prípisom č. k. Spr. 284/2021 z 26. apríla 2021 k ústavnej sťažnosti uviedla, že od nápadu veci až do 9. januára 2017, keď reagoval povinný na výzvu súdu, ktorou odstránil svoje predchádzajúce nejasné podanie, boli všetky úkony zo strany súdu vykonané bezodkladne, bez akýchkoľvek priet'ahov v konaní. Nečinnosť súdu vznikla v období od 9. januára 2017 do 14. septembra 2020 s tým, že následné úkony až do rozhodnutia o čiastočnom zastavení konania boli vykonávané v primeraných lehotách. Napriek uvedenému pochybeniu predsedníčka vyjadrila názor, že toto pochybenie nemožno považovať za zbytočný priet'ah. Zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania. K priebehu napadnutého konania predsedníčka okresného súdu uviedla, že neboli zistené prekážky postupu podľa § 161 a nasl. Civilného sporového poriadku a sťažovateľ podľa názoru okresného súdu nespôsobil priet'ahy v napadnutom konaní. Na obranu okresného súdu uviedla, že k časovému posunu vo vybavení veci došlo v dôsledku objektívnych skutočností spočívajúcich vo veľkej zaťažnosti súdu v predmetnom oddelení a fluktuáciou zamestnancov súdu.

9. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bola aj stručná chronológia úkonov účastníkov exekučného konania, ako aj súdu, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti, ktorých úplnosť ústavný súd preveril z predloženého súdneho spisu:

- Okresný súd 19. mája 2016 vydal poverenie na vykonanie exekúcie.
- Súdna exekútorka 10. októbra 2016 doručila do spisu stanovisko sťažovateľa vrátane pripojených listín.
- Sťažovateľ bol 27. októbra 2016 vyzvaný, aby v lehote 10 dní súdu uviedol, či svojím podaním označeným ako „stanovisko“ mienil podať návrh na zastavenie exekúcie, námietky proti exekúcii alebo len vyjadrenie bez potreby o ňom rozhodnúť.
- Sťažovateľ 9. januára 2017 reagoval na výzvu súdu s návrhom na zastavenie exekúcie.
- Okresný súd 18. novembra 2020 zaslal rovnopis podania sťažovateľa oprávnenému a exekútorke na zaujatie stanoviska a oznámenie skutočností uvedených v pripojenej výzve.
- Okresný súd uznesením č. k. 13 Er/383/2016-109 z 20. apríla 2021 exekúciu v časti o vymoženie výživného vo sume 1 351,68 eur zastavil. Predmetné uznesenie bolo súdom expedované 20. apríla 2021, zatiaľ nie je právoplatné.

10. Stanovisko okresného súdu bolo zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 13. mája 2021 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v danej veci. V ďalšom zotrval na dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti.

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

12. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby

domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

15. V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou už ústavný súd vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03, II. ÚS 109/2020), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04, III. ÚS 229/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03 a III. ÚS 125/07).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

17. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov. Vychádzajúc z uvedeného konštatuje, že skutková a právna zložitosť veci sťažovateľa nemala vplyv na doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

18. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu nezistil skutočností, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa.

19. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšieho priebehu napadnutého konania, konštatuje, že okresný súd bol bezdôvodne nečinný takmer 4 roky, čo je ústavnoprávne neakceptovateľné.

21. Čo sa týka obrany okresného súdu, treba uviesť, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k ministrom spravodlivosti. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

22. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, tak jednoznačne dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 13 Er 383/2016 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

25. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, poukazujúc na stres a utrpenú ujmu vyplývajúcu z neprimeranej dĺžky súdneho konania.

26. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V. Trovy konania

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania v sume 384,08 eur.

30. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur.

31. Keďže uplatnená suma trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, tak ako to vyplýva zo súdneho spisu, neprevýšila sumu vypočítanú ústavným súdom, ústavný súd úspešnému sťažovateľovi priznal náhradu trov konania v celej uplatnenej výške, t. j. v sume 384,08 eur (bod 4 výroku nálezu).

32. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

33. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu